

نقدی بر کتاب «فارسی شیرین است» بر اساس نظریه مک دانو و شاو

عطیه کامیابی گل*^۱، استادیار گروه زبانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد
 ریحانه بارانی^۲، دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان دانشگاه
 فردوسی مشهد
 زهرا معراجی^۳، دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان دانشگاه
 فردوسی مشهد

چکیده

هدف از این پژوهش معرفی منبع جدید، درزمینه آموزش زبان فارسی است که شاید کمتر از سایر منابع شناخته شده بدان پرداخته‌اند. کتاب فارسی شیرین است به قلم پونه شعبانی جدیدی و دومینیک پرویز بروکشا در سال ۲۰۱۰ برای فارسی‌آموزان سطح مقدماتی منتشر شده است. در این نوشتار ما به ارزیابی ۱۵ درس موجود در این کتاب و ارائه راهکارهایی برای سازگاری آن با محیط‌های متفاوت آموزشی بر اساس چهارچوبی خاص می‌پردازیم. **کلیدواژه‌ها:** آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، سازگاری منبع آموزشی، نقد و تحلیل، محتوا، صورت

مقدمه

ازلحاظ نظری هر برنامه کلان آموزشی دست‌کم سه سطح یا مرحله دارد که عبارت‌اند از: برنامه‌ریزی، (Planning) پیاده‌سازی (Implementation) و ارزشیابی (Evaluation). این سه سطح رابطه متعامل دارند و معمولاً یک نهاد مدیریتی بر آنها نظارت می‌کند (نونان، ۱۹۹۹). مهم‌ترین سؤال درباره آموزش زبان فارسی این است که مراحل نامبرده تاچه حد در برنامه کلان آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان پیاده شده است (مراد صحرایی، ۱۳۹۱: ۹۹).

شاید این تعریف، حسن مطلع خوبی برای توضیح ضرورت انجام تحقیقات بیشتر در زمینه شناخت و ارزیابی منابع آموزش زبان فارسی است. همچنین، توجه به روش‌های سازگارسازی این منابع با محیط‌های مختلف آموزشی و فارسی‌آموزان متفاوت با اهداف متفاوت، در مرحله پیاده‌سازی از مسائل مهم درخور توجه در این زمینه است. در این پژوهش تلاش ما بر این است که یکی از کتاب‌های آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان را معرفی و ارزیابی کنیم و تا حد امکان، راهکارهایی برای سازگاری بیشتر این کتاب با نیازهای مدرسان و فارسی‌آموزان را پیش‌بینی و پیشنهاد کنیم. به‌عین ما برای پرداختن به این مهم، نیاز به الگوها و چهارچوب نظری داریم تا بر اساس آن‌ها پیشنهادهایی علمی‌تر، سازنده‌تر و مفیدتر در راستای سازگارسازی این منبع به مخاطبان پیشنهاد کنیم.

پیشینه تحقیق

در این پژوهش، به‌عنوان مروری بر پیشینه تحقیق، ابتدا به آثار چند نویسنده برجسته در این زمینه اشاره می‌کنیم تا بتوان تصویری به‌نسبت جامع از این نوع کتاب‌ها به‌دست آورد. سپس به‌مرور و ارزشیابی مطالب درسی کتاب فارسی شیرین است خواهیم پرداخت. سابقه نوشتن کتاب‌های درسی فارسی برای غیرفارسی‌زبانان به اوایل قرن بیستم میلادی برمی‌گردد. ستوده (۱۳۴۰ و ۱۳۴۴)، ثمره (۱۳۵۵، ۱۳۶۸ و ۱۳۷۱)، علی و اظهار دهلوی (۱۳۶۶)، رستگار فسایی (۱۳۶۸)، از جمله بزرگانی هستند که مصرانه و با دیدی کارشناسانه به نوشتن کتاب‌های معتبر برای آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان پرداخته‌اند. این کتاب‌ها در آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان نقش به‌سزایی داشته‌اند و فارسی‌آموزان در ایران و سایر کشورها هم‌اکنون نیز، تعدادی از آن‌ها را مورد استفاده قرار می‌دهند.

کتاب فارسی شیرین است به‌قلم پونه شعبانی جدیدی و دومینیک پرویز بروکشا (۲۰۱۰) برای آشنایی مخاطبان دانشگاهی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد با زبان فارسی در سطح مقدماتی است. این کتاب برای انگلیسی‌زبانان طراحی شده و طبق اظهارات نویسندگان در بخش معرفی کتاب گروه آزمایش این واحد درسی شامل دودسته فارسی‌آموز بوده است. دسته اول دانش‌آموزانی بودند که از آن‌ها بانام Heritage learners یادشده است. ظاهراً پدر یا مادر این دانش‌آموزان فارسی‌زبان بوده‌اند یا به‌نوعی بیشتر از دیگران در معرض زبان بوده‌اند. دسته دیگر فارسی‌آموزان به تعبیر کتاب ab initio students هستند؛ یعنی

فارسی‌آموزانی که از پایه زبان فارسی را آموزش خواهند دید و قبلاً در معرض این زبان نبوده‌اند. این کتاب با تمرکز بر دو بخش دستور زبان و راهکارهای ارتباطی به بهبود چهار مهارت شنیدن، گفتن، خواندن و نوشتن در فارسی‌آموزان به‌طور هم‌زمان می‌پردازد. در پایان بخش معرفی کتاب نویسندگان یک برنامه درسی آزمایشی را به شرح زیر پیشنهاد می‌دهند:

اگر فارسی مقدماتی به‌عنوان یک دوره یک‌ساله، شامل دو ترم تدریس شود، هر ترم حدود ۱۳ هفته است؛ یعنی حدود ۴۰ ساعت آموزش فارسی در هر ترم.

هر درس را می‌توان در دو هفته (شش جلسه) به‌صورت زیر آموزش داد:

کلاس ۱: بحث پیش‌درس درباره عنوان، عکس، جلد و سرلوحه و نیمه اول از واژگان

کلاس ۲: نیمه دوم از واژگان

کلاس ۳: گفت‌وگوی رسمی و نیمه اول دستور زبان

کلاس ۴: خواندن و نیمه دوم دستور زبان

کلاس ۵: گفت‌وگو محاوره

کلاس ۶: فصل آزمون، پرسش و پاسخ

اگر این الگو دنبال شود، هفت فصل اول را می‌توان در ترم اول و هشت فصل بعد را در ترم دوم آموزش داد.

طبق برنامه درسی پیشنهادی نویسندگان کتاب، هشت درس دوم باید در نیمسال دوم تدریس شود. این بدان معناست که فارسی‌آموزان ما تا اندازه‌ای با آشنا شده‌اند.

روش کار در این تحقیق

در این پژوهش نظرات سه منتقد در مورد منبع نامبرده لحاظ شده است. پس از مرحله انتخاب و شناسایی منبع، هر سه محقق به ارزیابی جداگانه منبع پرداختند و در تمام مراحل تحقیق برآیند نظرات هر سه محقق اعمال شده است. تحلیل و بررسی بخش‌های مختلف این کتاب بر اساس چهارچوب نظری (McDonough & Shaw (1993 انجام شده است. الگوی نظری (McDonough & Shaw (1993 است که پنج اصل بنیادی را برای سازگاری منابع درسی پیشنهاد می‌کنند. ملاک ما برای این انتخاب جامع‌بودن و کامل‌بودن

این الگو نسبت به سایر الگوها است. پنج اصل پیشنهادی این الگو برای سازگاری عبارت‌اند از:

اضافه کردن (کمی و کیفی):

اگر بخشی از مواد درسی شامل تمرین، متن، دیالوگ و... از تعداد کافی برخوردار نبود یا به لحاظ کیفیت پاسخ‌گوی نیاز فارسی‌آموز نبود، مدرس می‌تواند باتوجه به سطح، نیاز و علاقه فارسی‌آموز مطالبی را به آن بی‌افزاید.

کم کردن (کمی و کیفی):

اگر بخشی از مواد درسی شامل تمرین، متن، دیالوگ و... بیش‌ازحد نیاز فارسی‌آموز تکرار شده بود یا به لحاظ کیفیت از ارزش کم برخوردار بود یا برعکس از سطح، فارسی‌آموز بالاتر بود مدرس می‌تواند باتوجه به سطح و نیاز فارسی‌آموز مطالبی را از آن کم کند.

ساده‌سازی:

اگر بخشی از مواد درسی شامل تمرین، متن، دیالوگ و... دارای تمرین‌ها، عبارت‌ها و سؤال‌های سخت یا نحو پیچیده بود، مدرس می‌تواند باتوجه به سطح و نیاز فارسی‌آموز و با رعایت اصل وفاداری به مطلب اصلی آن بخش را ساده کند.

جابه‌جایی:

مدرس مجاز به تغییر در ترتیب ارائه مطالب باتوجه به سطح و نیاز فارسی‌آموز است.

جایگزینی:

اگر بخشی از مواد درسی شامل تمرین، متن، دیالوگ و... مفید و مرتبط نباشد یا اگر زبان‌آموزان در یک بخش به تسلط کافی رسیده‌اند، مدرس می‌تواند مطالب مفیدتر را جایگزین کند یا در زمان مشخص‌شده برای تدریس یک بخش، بخش دیگری را ارائه دهد.

بحث و بررسی

درس اول: الفبای فارسی

عکس ۱

نکته اول: ارتوگرافی

ترم اول با این عنوان و قسمت ارتوگرافی آغاز خواهد شد. در قسمت ارتوگرافی که درباره حروف صدادار به آن اشاره شده است، توضیح برای مثال‌هایی که آخر آن‌ها به کسره ختم می‌شود، ضرورتی نداشته و پیشنهاد می‌شود که به جای پرداختن به جزئیات و استثنائات فرصتی را برای فارسی‌آموز فراهم کرده تا سؤالاتی در ذهن او ایجاد شود. از این‌رو، در این قسمت از تمرین می‌توان از فن حذف استفاده کرد؛ زیرا به مسائل اصلی و شش حروف صدادار کشیده و کوتاه پرداخته شده است و پرداختن به استثنائات ضرورتی ندارد.

نکته دوم: هجی کردن

در این قسمت می‌توان از فن اضافه کردن استفاده کرد و با بیان مثالی برای هر یک از حروف الفبایی که بیش از یک صورت دارند، می‌توان موضوع را برای فارسی‌آموزان شرح داد. از این‌رو، انواع مثال‌ها با حروف مخصوص به خود در ذهن فارسی‌آموزان به خوبی نقش می‌بندد.

نکته سوم: الفبای فارسی با مثال

در این قسمت می‌توان از فن جایگزینی استفاده کرد و به جای رسم جدول می‌توان از مهارت شنیداری استفاده کرد تا بدین وسیله فارسی‌آموزان به آنچه می‌شنوند، تنها گوش دهند. این کار باعث می‌شود که در این مهارت به تسلط کافی برسند.

نکته چهارم: گفت‌وگو با کلمات

بر اساس فن اضافه کردن می توان گفت که باتوجه به شرایط و محیط پیرامونی که فارسی آموز در آن قرار می گیرد، علاوه بر سؤالات نامبرده در این قسمت، سؤالات بیشتر و پرکاربرد دیگری را می توان افزود. مانند آدرس محل کارت کجاست؟ کجا کار می کنی؟ چند ساعت در روز کار می کنی؟ حقوقت چنده؟

نکته پنجم: تصاویر

برای ایجاد جذابیت مکالمه و اثرگذاری در فهم و یادگیری آن از تصاویر مربوط به آن نیز می توان استفاده کرد. از این رو، می توان در این قسمت از فن اضافه کردن بهره جست.

درس دوم: خودتان را معرفی کنید. کجایی هستید؟

عکس ۲

نکته اول: جدول واژگان

واژگانی که در جدول به کار برده شده یکسان و یکنواخت است. مانند: واژگان عمه و خاله، دختر عمه و پسر عمه، دخترخاله و پسرخاله. پیشنهادی که ارائه می شود این است که می توان علاوه بر کاربرد واژگان مذکور، موقعیتی را برای فارسی آموزان در مکالمه و گفت و گو به عنوان نقش عمه و خاله و... فراهم کرد تا بدین وسیله تعامل و ارتباطات زبانی خود را گسترش دهند. از این رو، می توان از فن اضافه کردن استفاده کرد.

نکته دوم: گفت و گو

در این قسمت می توان از فن جایگزینی از نوع زمان استفاده شود. به جای آن که فارسی آموزان این گفت و گوی ساده را در کلاس ارائه دهند، هر یک از آن ها این مکالمه را در خانه مطالعه

کنند و در جلسه آینده کلاس، هر یک از فارسی‌آموزان برداشت خود را از مکالمه با یکدیگر ارائه دهند و در صورت لزوم مشکلات و سؤال‌های خود را مطرح کنند.

نکته سوم: بحث کنید و بنویسید

در این قسمت پیشنهادی که ارائه می‌شود این است که علاوه بر پرداختن به بحث و گفت‌وگوی ساده لهجه، می‌توان این مکالمه را گسترش داد. به عبارتی دیگر، سؤالاتی دربارهٔ فرهنگ و آداب‌ورسوم آن لهجه مدنظر را می‌توان مطرح و اضافه کرد. از این‌رو، فارسی‌آموز علاوه بر پرداختن به گفت‌وگو ساده می‌تواند کاربرد صورت زبانی خود را تنوع و گسترش دهد. بنابراین، می‌توان از فن اضافه کردن استفاده کرد.

نکته چهارم: دستور

در راستای تمرین دستور مدنظر می‌توان نقد مثبتی را ارائه کرد و آن این است که تمرین‌های دستوری به صورت تلفیقی تدوین شده است. از این‌رو، فارسی‌آموز می‌تواند با توجه به مطالبی که فراگرفته است، خود را بسنجد و همچنین ارائه این نوع تمرین‌های تلفیقی به پیشرفت فارسی‌آموز کمک شایانی خواهد کرد.

نکته پنجم: ترجمه

در این قسمت از تمرین می‌توان از فن حذف استفاده کرد؛ زیرا ممکن است زبان مادری تمام فارسی‌آموزان یکسان نباشد و تمرین ترجمه برای آن‌ها مفید نخواهد بود از این‌رو، کاربرد این‌گونه تمرین‌ها برای فارسی‌آموزان، باعث کاهش در به‌کارگیری زبان دوم خواهد شد.

نکته ششم: گفت‌وگو

در این قسمت از تمرین می‌توان از فن اضافه کردن استفاده کرد به این صورت که علاوه بر واژگان به‌کاربرده شده از قبیل آلمانی، ترکی می‌توان از عبارتها و سؤال‌های پرکاربردتری که در زندگی روزمره، بیشتر مورد نیاز فرد فارسی‌آموز قرار می‌گیرد در گفت‌وگو استفاده کرد. نقد مثبت این تمرین که شایان ذکر است. دربارهٔ به‌کارگیری واژگان هم به صورت عامیانه و هم

به صورت غیر عامیانه است. از این رو، فارسی آموز متناسب با قرار گرفتن در موقعیت‌های غیررسمی و رسمی با به کارگیری هر دو صورت واژگان آشنا خواهد شد.

درس سوم: ایران بزرگ‌تر است یا کانادا؟

عکس ۳

نکته اول: گفت‌وگو

در این قسمت از کتاب پیشنهاد می‌شود، علاوه بر آن که فارسی آموزان به مهارت شنیداری می‌پردازند، می‌توانند از مهارت خواندن هم بهره‌مند شوند. بنابراین، در تمرین گفت‌وگو می‌توان به پیشرفت فارسی آموز در هر دو مهارت نامبرده کمک شایانی کرد. از این رو می‌توان نام این تمرین را گوش کنید و بخوانید نامید. بنابراین، در این راستا می‌توان از فن اضافه کردن بهره جست.

نکته دوم: دستور

فنی که در این قسمت استفاده می‌شود فن جایگزینی است. پیشنهاد می‌شود به جای آن که تمام نمونه‌های تمرین تنها با فعل اسنادی «بودن» به کار رود، صورت تلفیقی از تمام افعالی که تاکنون در این کتاب آموزش داده شده است، استفاده شود تا بدین وسیله فارسی آموزان خود را موردسنجش قرار دهند.

نکته سوم: واژگان

در این قسمت از تمرین نقد مثبتی که می‌توان ارائه کرد این است که این گونه تمرین باعث می‌شود بافت معنادار در اختیار فارسی آموز قرار گیرد و فرصت انتخاب را به او داده و او را با

بافت معنادار که ممکن است در محدودهٔ یک جمله کوتاه باشد آشنا کند. از این رو، فارسی‌آموز می‌تواند از بین چهار گزینه مطرح شده مناسب‌ترین گزینه را انتخاب کند.

نکته چهارم: گفت‌وگو

در این قسمت از کتاب نقد مثبتی که ارائه می‌شود، این است که موضوعی که برای مکالمه و گفت‌وگو انتخاب شده است، موضوعی بسیار پرکاربرد و موردنیاز فارسی‌آموز در زندگی روزمره وی است. از این رو، می‌توان یکی از اساسی‌ترین و پرکاربردترین موضوعات موردنیاز فارسی‌آموز را پرسیدن نشانی دانست و همچنین پیشنهاد دیگری که در این باره می‌توان به این قسمت افزود این است که می‌توان تمرین بحث کنید و بنویسید را به این قسمت اضافه کرد تا بدین‌وسیله فرصتی را برای فارسی‌آموز فراهم کرد تا دربارهٔ موضوع پرسیدن نشانی تولید محتوا کند. از این رو، می‌توان از فن اضافه کردن بهره‌مند شد.

درس چهارم: ایران چند استان دارد؟

عکس ۴

نکته اول: ترجمه واژگان و عبارتها

در این قسمت می‌توان گفت که ارائهٔ ترجمه به زبان اول در برابر عبارتها و واژگان ضروری نیست؛ زیرا این کار باعث می‌شود که در فارسی‌آموز هیچ انگیزه‌ای برای پیدا کردن معانی که ممکن است برای او دشوار باشد، ایجاد نشود. از این رو، پیشنهادی که در این قسمت می‌توان ارائه داد، حذف ترجمه در مقابل عبارتها و واژگان است. بدین ترتیب، استفاده نکردن از ترجمه، افزایش انگیزه و تلاش فارسی‌آموز را در به‌کارگیری زبان دوم به دنبال خواهد داشت. بنابراین، می‌توان از فن حذف استفاده کرد.

نکته دوم: گفت‌وگو

نوع زبان جملاتی که در این گفت‌وگو به کار برده شده به صورت رسمی است، حال آنکه فارسی‌آموزان به دلیل نیاز به تعامل و ارتباط بیشتر در زندگی روزمره خود به زبان غیررسمی نیاز دارند. از این رو، نوع زبان به کار برده شده در این گفت‌وگو نمی‌تواند صورت مناسبی برای ایجاد برقراری ارتباط در زندگی روزمره فارسی‌آموز باشد؛ بنابراین پیشنهادی که در این حیطه می‌توان ارائه داد این است که در گفت‌وگو و محاوره‌های عامیانه به جای استفاده از زبان رسمی می‌توان از زبان غیررسمی که بهترین صورت مناسب و مورد نیاز فارسی‌آموز است استفاده کرد. بنابراین، باتوجه به موارد پیش گفته می‌توان از فن جایگزینی استفاده کرد.

نکته سوم: بحث کنید و بنویسید

نقد مثبتی که برای این تمرین می‌توان بیان کرد، این است که توجه لازم به مهارت نوشتار فارسی‌آموز لحاظ شده است. البته لازم به گفتن است، پیشنهادی که می‌توان در راستای این تمرین عنوان کرد این است که علاوه بر محدود شدن فارسی‌آموزان به موضوعات کتاب، می‌توانند درباره موضوع ارائه شده مطالب دیگری را به آن افزوده و بررسی کنند. بدین وسیله، به خلاقیت آن‌ها هم کمک شایانی خواهد شد. به عنوان مثال، اگر موضوع بحث شده کتاب در ارتباط با استان گیلان است از فارسی‌آموزان درخواست می‌شود علاوه بر مباحث اولیه این استان مانند محصولات کشاورزی، اقلیم آب و هوایی و...، درباره سایر مباحث دیگر آن مانند فرهنگ و آداب و رسوم بحث خود را گسترش دهند. از این رو، می‌توان به فن اضافه کردن نیز اشاره کرد.

درس پنجم: در مورد نوروز چه می‌دانید؟

نکته اول: تمرین درست یا غلط

پیشنهادی که می‌توان برای این‌گونه تمرین ارائه داد این است که می‌توان تنها به سؤالات درست یا غلط اکتفا نکرد بلکه انواعی از نمونه سؤال مانند چهارگزینه‌ای، جای خالی، تشریحی را نیز مطرح کرد تا بدین‌وسیله فارسی‌آموزان با انواع مدل‌های یادگیری توانسته خود را سنجیده و ارزیابی کنند. از این‌رو، فن اضافه کردن می‌تواند استفاده شود.

نکته دوم: جدول اعداد شمارشی و ترتیبی

پیشنهادی که درباره این قسمت ارائه می‌شود، این است که اگر اعداد شمارشی و ترتیبی هر یک در متن یا بافت معنادار مربوط به خود استفاده شود، درک بهتری از اعداد برای فارسی‌آموز به دنبال خواهد داشت. از این‌رو، فارسی‌آموز از چگونگی کاربرد این‌گونه اعداد در بافت معنادار آگاهی و شناخت پیدا خواهد کرد. بنابراین، می‌توان از فن جایگزینی استفاده کرد.

درس ششم: آخر هفته در ایران چه روزی است؟

عکس ۶

نکته اول: جدول واژگان

باتوجه به واژگان به‌کاربرده‌شده در جدول، پیشنهادی که در این راستا می‌توان ارائه کرد، این است که اگر برای کاربرد واژگان عینی؛ مانند پاکت و نامه از تصاویر استفاده شود، در ذهن فارسی‌آموز بهتر نقش می‌بندد تا اینکه از نوشتن واژگان استفاده شود. همچنین، استفاده از تصاویر فرآیند یادگیری را برای فارسی‌آموزان جذاب و مطلوب خواهد کرد. بدین‌ترتیب،

می‌توان تعدادی تصویر برای واژگان عینی در این قسمت اضافه کرد. از این‌رو، می‌توان از فن اضافه‌کردن استفاده کرد.

نکته دوم: درک مطلب

پیشنهادی که برای سؤالات درک مطلب این قسمت می‌توان ارائه کرد این است که در میان سؤالات می‌توان تعدادی سؤال مفهومی گنجانده که درک و تعمق فارسی‌آموزان را ارتقاء بخشد. از این‌رو، می‌توان به فن اضافه‌کردن نیز اشاره کرد.

درس هفتم: ورزش موردعلاقه شما چیست؟

عکس ۷

نکته اول: بحث کنید و بنویسید

پیشنهادی که در این قسمت می‌توان ارائه داد، این است که انتخاب موضوع را به اختیار فارسی‌آموزان گذاشته شود. این کار باعث می‌شود که آن‌ها محدود به موضوع کتاب نشوند و پانزده دقیقه پایان کلاس فرصتی در اختیار آن‌ها قرار داده شود تا درباره موضوع موردعلاقه خود به گفت‌وگو بپردازند. از این‌رو، این کار ارتقاء در پیشرفت ارتباطات زبانی و جذابیت برای فارسی‌آموزان را به دنبال خواهد داشت. بنابراین، می‌توان به فن جایگزینی اشاره کرد.

نکته دوم: درک مطلب

در این قسمت می‌توان از دو فن حذف و جایگزینی استفاده کرد؛ زیرا سؤالاتی که در این بخش مطرح شده سطحی و ساده است و کمک‌چندانی به درک عمیق فارسی‌آموزان نخواهد کرد. البته لازم به گفتن است که نوع سؤالات این قسمت مانند سؤالات درست یا غلط تمرین قبل است. از این‌رو، پرداختن به این‌گونه سؤالات بی‌بهره است و می‌توان آن‌ها را در

این قسمت حذف کرد. پیشنهادی که ارائه می‌شود، این است که تعدادی سؤال مفهومی جایگزین آن‌ها شود.

نکته سوم: فصل‌ها و ماه‌های سال

در این قسمت می‌توان از فن اضافه کردن استفاده کرد و علاوه بر آنکه فارسی‌آموزان فصل‌ها و ماه‌های سال زبان دوم را فرامی‌گیرند، هر یک از فارسی‌آموزان می‌توانند درباره فصل‌ها و ماه‌های سال کشور خود به زبان دوم به گفت‌وگو بپردازند.

درس هشتم: آیا شما چانه می‌زنید؟

عکس ۸

نکته اول: عنوان

این عنوان درسی است که ترم دوم را با آن شروع خواهیم کرد. نویسندگان سعی کرده‌اند تا با استفاده از شکل غیررسمی زبان تاحدامکان، فارسی‌آموزان را برای قرارگرفتن در بافت واقعی آماده کنند. اما به نظر می‌رسد، اندکی در این کار زیاده‌روی کرده‌اند. موضوعی همچون چانه‌زدن و تعارف‌کردن شاید در بسیار از فرهنگ‌ها در سراسر جهان وجود نداشته باشد؛ بنابراین فارسی‌آموزان ممکن است هیچ تصویری از این مفهوم در ذهن نداشته باشند و این روند فارسی‌آموزی را مختل و فارسی‌آموز را تا اندازه‌ای دلسرد می‌کند. پیشنهاد می‌شود، برای این سطح از آموزش از مفاهیمی استفاده شود که مفهومی‌شان جهانی‌تر و عمومی‌تر است و در صورتی که بنابر اهداف فارسی‌آموزان آموزش این مفهوم ضروری است، بهتر است سعی شود که با نمایش تکه‌ای از یک فیلم، یا استفاده از خود فارسی‌آموزان و اجرای یک نمایش خلاق مفهوم چانه‌زدن را به گونه‌ای در ذهن فارسی‌آموزان درونی کنیم.

نکته دوم: تصویر

تصویری که در این درس در نظر گرفته شده است، نمایی از بازار وکیل در شیراز است. در زیر تصویر توضیح کوتاهی درباره بازار است که عبارت چانه‌زدن هم در آن به کار رفته است. آنچه در نظر اول به چشم می‌آید خود تصویر است که به صورت سیاه‌وسفید تدوین شده است. این ویژگی خود از جذابیت تصویر می‌کاهد، مسئله دوم اندازه تصویر است. تصویر در اندازه کوچک زیر عنوان درس در صفحه اول آمده است. برای مخاطبی که تابه‌حال یک بازار ایرانی را از نزدیک ندیده و تجربه نکرده، تصویری سیاه‌وسفید و کوچک و مبهم از یک بازار نمی‌تواند چندان مفید باشد. مسئله سوم تعداد تصاویر است. ما در سرتاسر درس شاهد همین یک تصویر کوچک سیاه‌وسفید در ابتدای درس هستیم. در صورتی که استفاده از تصاویر متعدد رنگی و زیبا و با اندازه مناسب و مرتبط با موضوع در طول فرایند آموزش به‌ویژه برای سطح مقدماتی می‌تواند در تسهیل فارسی‌آموزی بسیار مفید باشد.

نکته سوم: جست‌وجو در اینترنت

در ابتدای درس زیر توضیحات عکس، نویسندگان پیشنهاد مناسبی برای فارسی‌آموز دارند: برای کسب اطلاعات بیشتر درباره شیراز و بازار وکیل در اینترنت جست‌وجو کنید. این جست‌وجو می‌تواند هم به زبان فارسی و هم به زبان انگلیسی انجام شود که اتفاق مفیدی برای ایجاد یک پیشینه ذهنی در ارتباط با موضوع درس برای فارسی‌آموزان است. پیشنهاد نگارندگان این است که جست‌وجو در اینترنت پیش از شروع درس جدید به‌عنوان تکلیف دانش‌آموز در خانه فرض شود. فارسی‌آموزی که بعد از انجام این جست‌وجو با نوعی آمادگی ذهنی راجع به موضوع درس به کلاس می‌آید، دارای اعتمادبه‌نفس، انگیزه و علاقه بیشتری خواهد بود. مسئله دوم کلیدواژه‌های پیشنهادی برای جست‌وجو است: شیراز و بازار وکیل. به‌نظر می‌رسد می‌توان مفاهیم مرتبط بیشتری را به پیشنهادهایی برای جست‌وجو اضافه کرد؛ مثل مفهوم چانه‌زدن و

نکته چهارم: اهداف درس

در شروع درس‌ها خلاصه‌ای کوتاه از آنچه قرار است در این درس تدریس شود، در اختیار مدرس و فارسی‌آموز قرار می‌گیرد که این به‌نوبه خود نکته مثبتی است.

نکته پنجم: واژگان

در ابتدای هر درس نویسندگان فهرستی از واژگان را که شامل خود واژه، معنی انگلیسی، نقش دستوری و یک نمونه از کاربرد جمله را لحاظ کرده‌اند. در اینجا با چند مسئله روبه‌رو هستیم. اول آنکه در برنامه پیشنهادی یک تا دو جلسه کامل را برای واژگان در نظر گرفته‌اند. باتوجه به اینکه فارسی‌آموزان در سطح مقدماتی دوم قرار دارند، تدریس این حجم از واژگان در دو جلسه نود دقیقه‌ای کامل می‌تواند خسته‌کننده و غیرمفید باشد. بنابراین، پیشنهاد نگارندگان این است که واژگان مفید و پرکاربرد باتوجه به نیاز و میزان تسلط فارسی‌آموز انتخاب‌شده در زمانی کوتاه‌تر اما به شکلی مؤثرتر در اختیار فارسی‌آموزان قرار بگیرد. مسئله دیگر نقش دستوری واژه‌هاست که در این لیست قیدشده است. بعضی از واژه‌هایی که در اینجا یاد شده دارای نقش دستوری واحدند، اما بعضی دیگر بسته به بافت می‌توانند نقش دیگری بگیرند. این خود ما را وارد مقوله استثنائات می‌کند که پیشنهادشده در سطوح اول فارسی‌آموزی از آن دوری کنیم. بنابراین، پیشنهاد می‌شود، تنها به واژگانی اشاره کنیم که نقش دستوری ثابتی دارند.

نکته ششم: درک مطلب گفت‌وگو

در این بخش ما شاهد یک نوع سؤال هستیم: سؤالات ارجاعی. پیشنهاد این است که متن گفت‌وگو و درپی آن سؤالات درک مطلب به‌گونه‌ای طراحی شود که امکان پرسیدن سؤالات استنباطی و تجربی هم به آن اضافه شود.

نکته هفتم: دستور

اولین و مشخص‌ترین مشکل موجود در این قسمت ارائه نکته‌های دستوری به شکل مستقیم و در قالب زبان مادری فارسی‌آموزان است. پیشنهاد این است که این نکته‌های دستوری باتوجه به سطح فارسی‌آموزان به‌صورت فرمول کوتاه آن به زبان فارسی نیز به آن‌ها ارائه شود و سپس در قالب تمرین‌های کاربردی در ذهنشان درونی شود. برای مثال، نوشتن

اتفاقاتی که دیروز برایشان افتاده است، برای تمرین فعل ماضی. نکته دیگر آنکه بهتر است ببینیم خود ما به عنوان فارسی‌زبان از چه فعل‌ها و نکته‌های دستوری در موقعیت کاربرد واقعی زبان استفاده می‌کنیم و براین اساس، روی آن نکته‌های دستوری و آموزش آن‌ها به فارسی‌آموزان بیشتر تأکید کنیم. نکته سوم، حجم نکته‌های دستوری است که باید باتوجه به نیاز فارسی‌آموز انتخاب شود یا اگر اصرار بر تدریس همه آن نکته‌هاست، بهتر است از فن جایگزینی استفاده شود؛ یعنی نکته‌های ضروری‌تر زمان بیشتری را به خود اختصاص دهند و نکته‌های کم‌کاربرد یا تکراری در حد اشاره‌ای کوتاه زمان داشته باشند.

نکته هشتم: خواندن

مشکل اصلی در این قسمت، نبود تصویر جذاب و مرتبط با متن است. زبان استفاده‌شده شکلی رسمی دارد که می‌تواند نکته‌ای مثبت باشد، اما استفاده از واژگان و عبارت‌های پیچیده در متن خواندن نتیجه مثبتی را به دنبال نخواهد داشت. در این راستا پیشنهاد می‌شود که از فن ساده‌سازی برای سازگاری متن خواندن با نیازهای کلاس استفاده شود. نکته دوم مرتبط با حجم و نوع متن خواندن است که در این کتاب باتوجه به اهداف نویسندگان به نظر می‌رسد که کوتاه و آموزشی پیش‌بینی شده است. پیشنهاد این است که متون خواندن از بریده روزنامه‌ها یا متون ادبی متناسب با سطح و نیاز فارسی‌آموز انتخاب شود تا موقعیت‌های کاربردی زبان هم در روند فراگیری دخیل باشند.

نکته نهم: تکمیل گفت‌وگو

در این قسمت بازهم تأکید نویسندگان بر بهبود مهارت‌های ارتباطی آشکار است. پیشنهاد می‌شود باتوجه به نیاز کلاس از همین تمرین برای بهبود مهارت‌های دیگر مثل نوشتار و شنیدار و گفتار نیز استفاده شود. برای مثال، شکل درست این گفت‌وگو ضبط شود تا بعد از انجام تمرین به صورت صحیح آن گوش دهند؛ یا بعد از کامل کردن متن آن را به صورت دوبه‌دو بدون نگاه کردن به کتاب تمرین کنند؛ یا مکالمه‌ای مشابه آن را بنویسند و همراه دوستشان به کلاس ارائه کنند.

نکته دهم: جدول کلمات کتابی و معادل عامیانه آن‌ها

این جدول شکل رسمی و غیررسمی کلمات و افعال به کاررفته در این درس را ارائه می‌دهد، اما مشکل اینجا است که بعضی از کلمات در حالت عامیانه چند صورت دارند که در اینجا تنها به بیان یک صورت اشاره شده است. پیشنهاد می‌شود برای غنای بیشتر این قسمت، صورت‌های چندگانه عامیانه بعضی کلمات در مقابل شکل رسمی آن‌ها نوشته شود.

درس نهم: شما به چه اعتقاد دارید؟

عکس ۹

نکته اول: عنوان

درس نهم با این جمله آغاز می‌شود: شما به چه اعتقاد دارید؟ پرداختن به موضوع اعتقادات آن‌هم با این طرز بیان مستقیم و صریح چندان مناسب نیست و باعث برانگیختن حساسیت‌های اعتقادی می‌شود، ممکن است روند فراگیری را مختل کند. بنابراین، پیشنهاد می‌شود که عنوان درس تغییر کند. برای مثال، *اعتقادات مردم ایران*. بهتر است به طور مستقیم از خود مخاطب نپرسیم که به چه اعتقاد دارد، ما باورهای مردم ایران و مذهب‌های رایج در ایران سخن بگوییم و بعد اجازه دهیم فارسی‌آموز در صورت تمایل خود از اعتقاداتش سخن بگوید.

نکته دوم: تصویر

در این درس هم مثل درس‌های گذشته تنها تصویر موجود سیاه‌وسفید و کوچک است. تصویر کلیسای کوچکی در اصفهان که باتوجه به شکل معماری خاص بناها در اصفهان چندان مفهوم کلیسا را نمی‌رساند. علاوه بر آن، غیر از کلیساها که مربوط به دین مسیحیت است، ما عبادتگاه‌های دیگری هم مربوط به ادیان مختلف در ایران داریم. بنابراین، پیشنهاد

می‌شود که تصاویر رنگی بزرگ‌تر و واضح‌تری از کلیساهای مساجد، آتشکده‌ها و... در بخش‌های مختلف درس جای‌داده شود.

نکته سوم: جست‌وجو در اینترنت

کلمات پیشنهادی برای جست‌وجو در اینترنت (جلفای اصفهان و ارامنه) تا اندازه‌ای به موضوع درس غیرمرتبط هستند و به نوعی فارسی‌آموز را به‌طور مستقیم به موضوع درس که مذهب‌ها در ایران است، نمی‌رساند. بنابراین، پیشنهاد می‌شود که کلمات کلیدی دیگری مثل کلیساهای ایران، آتشکده‌های ایران، زشت و... به این پیشنهادها برای جست‌وجو اضافه شود.

نکته چهارم: واژگان

در این بخش هم مطابق روال معمول کتاب برای واژگان با مشکل زیاد بودن تعداد واژگان، معادل‌نویسی به زبان مبدأ و نقش‌های دستوری چندگانه مواجهیم که باتوجه به نیاز کلاس پیشنهاد می‌شود واژگان مفیدتر انتخاب شوند، معادل‌ها حذف شوند یا به واژه‌نامه ارجاع داده شوند.

نکته پنجم: گفت‌وگو

در این قسمت استفاده از زبان گفتاری مفید به نظر می‌رسد. اما باتوجه به سطح فارسی‌آموز، این گفت‌وگو نحو پیچیده و عبارت‌های مشکل‌عامیانه دارد که پیشنهاد نگارندگان برای این قسمت ساده‌سازی متن بر اساس پیشینه اطلاعات فارسی‌آموز در سطح مبتدی است. در ضمن نکته‌های فرهنگی را نیز می‌توان در قالب پانویس توضیح داد.

نکته ششم: دستور

نکته اولی که باید در این مبحث به آن اشاره شود، مسئله نشانه‌های جمع است. نویسنده در این قسمت انواع نشانه‌های جمع، جمع مکسر، نشانه‌هایی مثل (ات، جات) و... را آن‌هم به‌صورت مختصر بیان کرده است. حال آنکه برای هر کدام از آن‌ها می‌توان یک طرح درس جداگانه نوشت. پیشنهاد نگارندگان این است که باتوجه به نیاز و سطح فارسی‌آموز در این

قسمت تنها به نشانه‌های پرکاربرد مثل (ها و ان) اشاره کنیم و در سطوح بالاتر آموزش سایر نشانه‌ها را در قالب یک مبحث مستقل با ارائه متون متناسب به فارسی‌آموزان آموزش دهیم. نکته بعدی اشاره به دو صامت میانجی پرکاربرد (ی و گ) در املاهای فارسی است که برای این سطح از فارسی‌آموزی غیرضروری به نظر می‌آید مگر اینکه فارسی‌آموز بخواهد با متون اصیل ادبی فارسی سروکار داشته باشد. به عنوان مثال در گفت‌وگوی عادی فارسی‌زبانان فرشته‌ها را بیشتر از فرشتگان به کار می‌برند. بنابراین، پیشنهاد می‌شود این قسمت یا حذف شود یا مدرس بعد از اشاره‌ای کوتاه از آن بگذرد.

در قسمت‌های بعدی بخش دستور، نویسندگان به نکته‌های مفیدی اشاره کرده‌اند که شامل توضیحاتی درباره: صفت شمارشی، صفت و ضمیر نامشخص، صفت اشاره، ضمیر اشاره، نشانه‌های معرفه و نکره می‌شوند. نکته کلی که درباره این توضیحات به نظر می‌رسد، ناکافی بودن و به دنبال آن نارسا بودن مفهوم مدنظر از تدریس نکته دستوری است. بنابراین، شایسته است که برای هر کدام از این نکته‌ها متنی مرتبط و جذاب آماده شود و بر مثال‌های کاربرد این نکته‌های دستوری در موقعیت واقعی زبان بیشتر تأکید شود.

نکته هفتم: گفت‌وگو و تمرین مربوط به آن

در این بخش هم از زبان گفتاری استفاده شده است. یکی از ویژگی‌های زبان گفتاری فارسی که در این گفت‌وگو هم مشهود است، حذف افعال به قرینه لفظی و معنوی و همچنین حذف بخشی از جمله به علت کوتاه‌سازی کلام است. پیشنهاد می‌شود که از این ویژگی زبان گفتاری به فراخور سطح فارسی‌آموز و میزان قرار گرفتنش در معرض زبان فارسی استفاده کنیم؛ یعنی ابتدا مطمئن شویم که فارسی‌آموز شکل صحیح جمله را در حالت رسمی می‌داند و بعد از آن، از شکل تغییرشکل‌یافته و مختصرشده آن در حالت غیررسمی استفاده کنیم. درباره تمرین هم باید گفت غیر از اسامی غذاها می‌توان نوع دیگری از احوال‌پرسی، سفارش دادن و... در اختیار فارسی‌آموز گذاشت تا جایگزین کند.

درس دهم: آیا زن و مرد برابرند؟

عکس ۱۰

نکته اول: عنوان

آیا زن و مرد برابرند؟

به نظر می‌رسد عنوان انتخابی برای این درس مناسب نیست. توضیح آنکه مسئله برابری حقوق زن و مرد در ایران به نوعی جزو حساسیت‌های سیاسی و فرهنگی است و انتخاب این عنوان تا اندازه‌ای می‌تواند جانب‌دارانه برداشت شود. پیشنهاد این است که عنوان خنثی‌تری برای این درس انتخاب کنیم. مثل حقوق زن و مرد در ایران.

نکته دوم: تصویر

تصویر نامرتبط با عنوان درس به نظر می‌رسد. تصویر دو زن دارای حجاب در میدان نقش جهان ربط زیادی به حقوق زن و مرد ندارد. پیشنهاد می‌شود تصاویری رنگی و بزرگ از زنان و مردان موفق ایرانی که در کنار هم در حال کار هستند، به این قسمت پیوست شود.

نکته سوم: جست‌وجو در اینترنت

کلمات کلیدی پیشنهادی کم و غیرمرتبط است. حجاب اسلامی مربوط به مذهب است و به حقوق زن و مرد در ایران اشاره‌ای نمی‌کند. کلمات پیشنهادی: زنان نماینده مجلس در ایران، زنان و مردان کارآفرین ایرانی و

نکته چهارم: واژگان

حجم بالای واژگان همچنان مسئله‌ای است که تدریس همه آن‌ها به صورت یک‌جا در دو جلسه (به پیشنهاد کتاب) چندان مفید به نظر نمی‌رسد. پیشنهاد می‌شود، مدرسان واژگان را به

بخش‌های مختلف تقسیم کرده و هر بخش را در هنگام پرداختن به نکته مربوط به آن در درس آموزش دهند.

نکته پنجم: گفت‌وگو

در بخشی از این گفت‌وگو (دیالوگ مریم: بله هم میز...) جمله به درازا کشیده است که فهم این‌گونه جملات برای فارسی‌آموزان در سطح مقدماتی دوم ممکن است مشکل باشد. پیشنهاد می‌شود، در صورت لزوم جمله ساده‌سازی و کوتاه‌تر شود.

نکته ششم: تمرین درک مطلب گفت‌وگو

در این بخش دو نوع سؤال داریم. نوع اول سؤالات ارجاعی هستند که پیشنهاد می‌شود، سؤالات برداشتی بنابر نیاز فارسی‌آموز به این قسمت اضافه شود؛ اما بالاخره در قسمت بحث کنید و بنویسید به یک سؤال تجربی می‌رسیم که این خود نکته‌ای مثبت و شایسته است.

نکته هفتم: خواندن

محتوای متن تصوّر مثبتی را به ایران در ذهن خواننده ایجاد نمی‌کند. آنچه در این متن به آن اشاره شده سبک زندگی و تفکر تنها بخشی از مردم ایران است. حال آنکه در جامعه امروز ایران این تفکر تاحدی از میان رفته است. پیشنهاد این است که محتوای متن تصحیح شود یا متن دیگری جایگزین شود که ضمن اشاره‌ای کوتاه به این سبک زندگی، بیشتر به مدل زندگی جامعه امروز ایران پرداخته شود. جامعه‌ای که زنان و مردان دوشادوش هم برای آبادی سرزمینشان در تلاش می‌کنند و دیگر نظام اقتصادی خانواده تک‌بعدی نیست.

نکته هشتم: گفت‌وگو

گفت‌وگوی آورده شده در این قسمت به زبان گفتاری است. مشکل درخور بیان این است که در دیالوگ‌های ردوبدل شده بین افراد اصطلاحاتی که کاملاً عامیانه و وابسته به فرهنگ‌اند؛ مثل لای کتابو باز نکردم یا دمت گرم، بدون هیچ توضیحی در پانویس دیده می‌شود. پیشنهاد می‌شود که دست‌کم توضیحی کوتاه درباره معنی، کاربرد و نمونه‌های بیشتر از موقعیت کاربردی این اصطلاحات به صورت پانویس برای فارسی‌آموز در کتاب آورده شود. یا دست‌کم معلم به شرح این توضیحات بپردازد.

نکته نهم: تمرین گفت‌وگو

در این قسمت نویسندگان کلماتی متفاوت با موقعیت مکالمه انتخاب کرده‌اند که مخاطب با جایگزین کردن آن‌ها امکان ساختن مکالمه‌ای جدید را دارد که این خود نکته‌ای مثبت در راستای بهبود مهارت‌های ارتباطی است.

درس یازدهم: تخت جمشید کجاست؟

عکس ۱۱

نکته اول: عنوان

انتخاب عنوان برای این درس مناسب و مفید به نظر می‌رسد. پرداختن به موضوعات تاریخی و فرهنگی یکی از راهکارهای مناسب برانگیختن انگیزه و علاقه در فارسی‌آموزان است.

نکته دوم: تصویر

تصویر انتخابی با موضوع درس مرتبط است؛ اما پیشنهاد می‌شود که تصاویر رنگی در اندازه بزرگ‌تر با محوریت نماهای دیگر از منطقه تخت جمشید به این قسمت از کتاب اضافه شود.

نکته سوم: جست‌وجو در اینترنت

کلمات جست‌وجو مناسب و مفیدند؛ اما پیشنهاد می‌شود که کلماتی مثل شیراز، گردشگری در ایران و غیره با توجه به موضوع درس به این جست‌وجو اضافه شوند.

نکته چهارم: واژگان

مشکلاتی که در این بخش به چشم می‌خورند، شامل: حجم زیاد، تکراری بودن، اشاره به واژگانی با چند نقش دستوری و بیان تنها یکی از آن‌ها است. بنابراین، پیشنهاد نگارندگان

برای این قسمت؛ انتخاب واژگان متناسب با موضوع درس و جایگزین کردن آن با این فهرست است. درباره واژگانی با چند نقش دستوری پیشنهاد می‌شود که برای این سطح یا مطرح نشود یا در صورت لزوم دو یا سه نقش دستوری پر کاربرد آن‌ها گفته شود. برای مثال، *ماشاءالله* فقط عبارت تعجبی نیست. گاهی اوقات برای تحسین یا حتی کنایه هم به کار می‌رود. بنابراین، توضیح این کاربردها هرچند کوتاه کمک خوبی برای درک بهتر فارسی‌آموز از موقعیت‌های واقعی زبانی است.

نکته پنجم: تمرین درک مطلب گفت‌وگو

در این بخش هم می‌توان از فن جایگزینی استفاده کرد؛ یعنی از فارسی‌آموزان بخواهیم که باتوجه به متن، سؤالاتی از هم بپرسند و به سؤالات هم پاسخ دهند. اگر این سؤالات ارجاعی بودند، گاهی خود ما نیز می‌توانیم سؤالاتی برداشتی یا تجربی از کلاس بپرسیم.

نکته ششم: خواندن

مشکل درخوردگر همان نبود تصویر و آموزشی بودن متن است. برای مثال، می‌توانیم به جای آن متنی کوتاه از سفرنامه شخصی را جایگزین کنیم که به این نقاط سفر کرده است. این گونه هم متن جذاب‌تر می‌شود و هم خواننده احساس نزدیکی بیشتری با شخصیت داستان خواهد داشت. پیشنهاد دوم، اینکه از تمام جاذبه‌های جهانگردی که در متن به آن اشاره می‌شود، تصاویر رنگی و زیبا به این قسمت اضافه شود.

نکته هفتم: گفت‌وگو

پیشنهاد برای این قسمت آن است که فارسی‌آموزان را (اگر در ایران هستند) به یکی از دفاتر پستی برده و از آن‌ها بخواهیم مکالمه‌هایی که بین ارباب رجوع و کارمندان اداره پست ردوبدل می‌شود را بازگو کنند و در صورت امکان ضبط کنند. بعد آن‌ها را به کلاس آورده و باهم به آن گوش دهند و جمله‌های پر کاربرد را بنویسند و راجع به آن باهم بحث کنند. درواقع، با این کار منبعی که خود فارسی‌آموز به دست آورده را جایگزین متن خواندن کتاب می‌کنیم و اگر در ایران نیستند، می‌توان از سکانس‌هایی از فیلم‌های ایرانی که در مراکز

پست اتفاق می‌افتد استفاده کنیم. سپس بعد از آشنایی فارسی‌آموز با موقعیت زبانی مدنظر می‌توان این مکالمه را برای همه به‌طور یکسان تدریس کرد.

درس دوازدهم: موسیقی پاپ بهتر است یا سنتی؟

عکس ۱۲

نکته اول: تصویر

تصویر تا اندازه‌ای مرتبط است؛ اما غیر از اندازه کوچک آن و سیاه‌وسفید بودن، مشکل دیگری هم دارد. در عنوان از دو موسیقی پاپ و سنتی حرف زدیم؛ اما تصویر فقط جلد آلبوم خواننده‌های سنتی را نشان می‌دهد. پیشنهاد می‌شود، تصاویری رنگی و بزرگ دست‌کم از همین دو سبک موسیقی به این بخش اضافه شود. در کنار آن به سبک‌های دیگر موسیقی که در ایران معمول است اشاره شود. مثل سبک راک یا موسیقی‌های محلی ایرانی و غیره. پیشنهاد می‌شود که این مطالب یا به‌صورت نوشتار به بخش گفت‌وگو اضافه شود یا اگر بنا به ملاحظات امکان‌پذیر نبود، دست‌کم مدرس اشاره‌ای کوتاه به آن‌ها داشته باشد.

نکته دوم: جست‌وجو در اینترنت

در اینجا هم کلمات جست‌وجو را فقط اسامی خواننده‌های سبک سنتی تشکیل داده‌اند. پیشنهاد می‌شود که اسامی خوانندگانی مثل قاسم افشار، علی لهراسبی، رضا یزدانی، موسیقی محلی گیلان، موسیقی محلی خراسان و. به این بخش اضافه شود.

نکته سوم: واژگان

این بخش در این درس هم همان مشکلات پیشین را دارد. به‌عنوان مثال، مشکلاتی که در این بخش نیز دیده می‌شود، شامل: حجم زیاد، تکراری بودن، اشاره به واژگانی با چند نقش دستوری و بیان تنها یکی از آن‌ها است. بنابراین، پیشنهاد نگارندگان برای این قسمت؛ انتخاب واژگان متناسب با موضوع درس و جایگزین کردن آن با این فهرست است.

نکته چهارم: خواندن

این قسمت هم طبق روال سابق آموزشی بوده و بدون تصاویر مرتبط است. پیشنهاد می‌شود، همراه با افزودن تصاویر از مدرسه‌های دخترانه و پسرانه در مقاطع مختلف و حتی عکس‌هایی از ورودی دانشگاه تهران، فردوسی مشهد و... جذابیت بخش خواندن را بالا ببریم. همچنین، اگر متن خواندن به‌صورت داستان بخشی از دفتر خاطرات شخصی باشد که از مقاطع مختلف تحصیلش تا دانشگاه سخن گفته باشد، متن جالب‌تر و کشش مخاطب به مطالعه آن بیشتر خواهد بود.

نکته پنجم: گفت‌وگو

موضوع گفت‌وگو مفید و کاربردی است و جمله‌ها ساده، کوتاه و به‌جا هستند. در قسمت تمرین هم کلمات و عباراتی مانند انواع مشکلات جسمی معمول برای جایگزین کردن در گفت‌وگو به فارسی آموز ارائه شده که بسیار مناسب است.

درس سیزدهم: دانشگاه شما چه نوع دانشگاهی است؟

عکس ۱۳

نکته اول: عنوان

دانشگاه شما چه نوع دانشگاهی است؟ باتوجه به این که فارسی آموز ممکن است هیچ پیش‌زمینه ذهنی درباره انواع دانشگاه‌ها در ایران نداشته باشد؛ بنابراین بهتر است برای بخش عنوان از عبارتی استفاده کنیم که بیانگر موضوع کلی درس باشد؛ مثل دانشگاه‌های ایران.

نکته دوم: تصویر

تصویر انتخابی برای این درس می‌تواند به موضوع مرتبط‌تر باشد. پیشنهاد می‌شود برای این قسمت نمایی از سر در دانشگاه تهران و نمایی از حوزه علمیه را به نمایش گذارند. به این شکل هم مفهوم حوزه و حلقه‌های درس مذهبی القا می‌شود و هم با شکل دانشگاه آشنا می‌شوند.

نکته سوم: توضیحات عکس

توضیح کوتاه زیر عکس مرتبط به نظر نمی‌رسد. بهتر است که ابتدا توضیحی راجع به مفهوم دانشگاه در کنار عکسی از یک دانشگاه داشته باشیم. این مفهوم کلی‌تر و برای غیرفارسی‌زبانان شناخته‌تر است و بعد از درک این مفهوم فارسی‌آموز می‌تواند مدرسه‌های مذهبی را هم بشناسد.

نکته چهارم: جست‌وجو در اینترنت

دارالفنون مدرسه‌ای بسیار قدیمی در ایران است. جست‌وجوی این کلمه خالی از لطف نیست؛ اما پیشنهاد می‌شود کلماتی مثل دانشگاه‌های ایران، دانشگاه تهران، دانشگاه شریف، دانشگاه فردوسی مشهد و... نیز به این کلمات اضافه شود تا فارسی‌آموزان با انواع دانشگاه‌ها بیشتر آشنا شوند.

نکته پنجم: دستور

فعل مجهول در زبان فارسی به راحتی و به صورت یک فرمول کلی تدریس‌شدنی است. پیشنهاد می‌شود که توضیحات انگلیسی حذف و همین فرمول‌های کوتاه و کاربردی به زبان فارسی استفاده شود.

نکته ششم: خواندن

در این بخش ضمن پیشنهاد اضافه کردن تصاویر رنگی و مرتبط، بهتر است دربارهٔ محتوای متن هم تجدیدنظر کنیم. در متن خواندن تنها به دانشگاه‌ها و انواع آن‌ها از نظر هزینه و مدل پذیرش دانشجو اشاره شده است؛ اما اشاره‌ای به نوع رشته‌های تدریس شده در این دانشگاه‌ها نشده است یا برای مثال، تفاوت حوزه و دانشگاه توضیح داده نشده است. پیشنهاد می‌شود که این توضیحات هم به بخش خواندن اضافه شود.

درس چهاردهم: مجرد هستید یا متأهل؟

عکس ۱۴

نکته اول: دستور

آنچه باید دربارهٔ بخش دستور زبان در این درس به آن اشاره کرد، محل قرارگرفتن مبحث اسم مرکب، مشتق و فعل‌های مرکب است. نویسندگان این مباحث و مبحث فعل‌های سببی را در دو درس آخر تنظیم کرده‌اند که این مسئله مشکل‌ساز است. مشکل هم این است که در تمام گفت‌وگوها و متن‌های خواندن که در طول درس‌های پیش‌بینی شده در ترم که بررسی شده، به‌نوعی از این افعال و اسم‌ها استفاده شده است. پیشنهاد می‌شود که این مباحث جایگزین اولین مباحث تدریسی بعد از مبحث زمان‌های افعال باشند تا به این سبب انسجام مطالب در ذهن فارسی‌آموزان بهتر انجام گیرد.

نکته دوم: تصویر

تصویر انتخاب شده برای این درس مناسب و مرتبط با محتوای درس است.

نکته سوم: خواندن

متن خواندن بدون تصویر است. پیشنهاد می‌شود ضمن اضافه کردن تصویر به این بخش از درس، بخش‌هایی از یک فیلم ایرانی که مراسم خواستگاری، نامزدی و ازدواج را منعکس می‌کند و مرتبط با موضوع خواندن است را در کلاس برای فارسی‌آموزان به نمایش گذاشته شود.

درس پانزدهم: چرا آن قدر تعارف می‌کنید؟

عکس ۱۵

نکته اول: گفت‌وگو

برای درک و فهم بهتر مکالمه و سهولت در ایجاد برقراری ارتباط برای فارسی‌آموزان، پیشنهاد می‌شود که تعدادی تصاویر رنگی مربوط به مکالمه افزوده شود. همچنین، با افزودن تصاویر، جذابیت و انگیزه بیشتری در فرآیند یادگیری برای فارسی‌آموزان ایجاد خواهد شد. از این رو، می‌توان به فن اضافه کردن اشاره کرد. همچنین، در این قسمت می‌توان از روش جابجایی نیز استفاده کرد. به علت کاربرد و نیاز روزمره فارسی‌آموز به زبان غیررسمی در جامعه پیشنهاد می‌شود به جای به کارگیری از زبان رسمی در مکالمه از زبان غیررسمی استفاده شود.

نکته دوم: درک مطلب

در این قسمت می‌توان از فن اضافه کردن استفاده کرد و می‌توان دو تا سه سؤال استنتاجی را به سؤالات درک مطلب نامبرده افزود. از این رو، افزودن این گونه سؤالات به فهم و درک مطلب عمیق فارسی‌آموز کمک خواهد کرد.

نکته سوم: تمرین گفت‌وگو با کلمات

در این قسمت می‌توان از فن ساده‌سازی استفاده کرد و پیشنهادی که ارائه می‌شود این است که می‌توان بعضی از عبارات به کاربرده شده را در تمرین که اصطلاح فرهنگی نامیده می‌شود؛ مانند چشم شما روشن، قابلی ندارد و پیشکش برای فارسی‌آموزان به زبان ساده توضیح داد؛ زیرا آن‌ها از این‌گونه اصطلاحات شناختی ندارند. از این‌رو، می‌توان اصطلاحات پیش‌گفته را برای آن‌ها در قالب بافتی معنادار نظیر متن یا پاراگراف طولانی ارائه و توضیح داد. بدین‌ترتیب، با ساده‌سازی این‌گونه اصطلاحات به درک و فهم فارسی‌آموزان کمک شایانی خواهد شد.

۵. نتیجه‌گیری

باتوجه به مطالب بررسی‌شده می‌توان به این نتیجه رسید که کتاب حاضر مزایا و معایب متفاوتی دارد. از جمله آن‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

جدول ۱-۱ معایب

ردیف	توضیح	مثال
۱	کمبود تصاویر مرتبط و رنگی در سایز مناسب	درس اول، نکته پنجم. درس هشتم، نکته دوم. درس هشتم، نکته هشتم. درس نهم نکته دوم...
۲	کمبود بافت معنادار، متن‌ها و مکالمه‌های متناسب با موضوع درس	درس دوم، نکته اول. درس هشتم، نکته هشتم. درس دهم، نکته هفتم. درس یازدهم، نکته ششم...

درس چهارم، نکته دوم. درس هشتم، نکته اول. درس نهم، نکته اول. درس سیزدهم، نکته اول. درس پانزدهم، نکته سوم...	نداشتن تناسب بعضی از موضوعات درسی با نیاز و پیشینه معلوماتی و سطح فارسی آموزان	۳
درس چهارم، نکته اول...	استفاده بیش از اندازه معادل‌های انگلیسی در برابر عبارت‌های فارسی	۴
درس نهم، نکته سوم. درس دهم، نکته سوم. درس دوازدهم، نکته دوم...	انتخاب کلمات کلیدی نامناسب و گاه ناهماهنگ با موضوع درس	۵
	نداشتن تناسب جلسات پیشنهادی تدریس (ارائه هر درس در ۶ جلسه) با انگیزه و توانایی زبان آموزان بزرگسال در سطح مقدماتی	۶
	نداشتن تناسب حجم مطالب کتاب درسی برای فارسی آموزان سطوح مقدماتی	۷

جدول ۲-۲ مزایا

مثال	توضیح	ردیف
درس سوم، نکته چهارم.	پرتکرار بودن بعضی از موضوعات مکالمه‌ها (مانند آدرس پرسیدن) بر حسب نیاز فارسی آموز	۱
درس دوم، نکته چهارم.	ارائه تمرین‌های دستور به صورت تلفیقی	۲
درس دوم، نکته ششم.	آشنایی فارسی آموزان با به کارگیری هر دو صورت واژگان رسمی و غیررسمی	۳
درس هشتم، نکته سوم...	بخش جست‌وجو در اینترنت	۴

درس نهم، نکته پنجم...	استفاده از زبان گفتاری در قسمت‌های گفت‌وگویی دروس	۵
درس هشتم، نکته چهارم...	اشاره به اهداف آموزش در آغاز هر درس	۶
تمرین‌های شنیداری، مکالمه، خواندن و نوشتاری برای هر درس	آموزش همزمان چهار مهارت در هر درس	۷

همان‌طور که مشاهده کردید، در جدول ۱-۱ و جدول ۲-۲ برخی نکته‌ها، درباره مزایا و معایب یافت‌شده در طول بررسی «کتاب فارسی شیرین است»، به اختصار مطرح شد. نکته درخور ذکر دیگر آنکه بعضی از موضوعات مطرح‌شده در درس‌ها، باوجود جالب و آموزنده‌بودن، برای سطوح پیشرفته مناسب‌تر به نظر می‌رسند. براین اساس، بهتر است این‌گونه موضوعات برای سطح مقدماتی ساده‌سازی شوند و سپس به تدریس این موارد پرداخته شود. علاوه‌برآن، در برنامه کلاسی پیشنهادشده توسط نویسندگان نامبرده که هر درس را باید در طی شش جلسه به فارسی‌آموزان آموخت. به نظر می‌رسد صحبت درباره یک موضوع واحد آن‌هم در شش جلسه، توجه و توان فارسی‌آموز را به چالش می‌کشد. به‌ویژه در سطوح مقدماتی و برای مخاطب بزرگ‌سال آنچه بسیار دارای اهمیت است، این است که زمان و محتوای تدریس مختصر، مفید و مؤثر پیش‌بینی شود. امید است که با رفع برخی از این اشکالات مثل نوع و اندازه تصاویر و... شاهد یادگیری هر چه بهتر فارسی‌آموزان و بهره‌برداری هر چه مفیدتر مدرسان و مسئولان، از این کتاب باشیم.

منابع

- اشعری، محمد (۱۳۷۳). *آموزش زبان فارسی به فارسی، تهران: نشر منیر.*
- امیری، کیومرث (۱۳۷۵). *زبان فارسی در جهان _ انگلستان، تهران: شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی.*
- پورنامداریان، تقی (۱۳۷۸). *درس فارسی برای فارسی‌آموزان خارجی (مقدماتی)، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.*

تاج‌الدین، ضیاء (۱۳۸۳). *آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبان‌ها* (دو جلد)، تهران: کانون زبان ایران.

ثمره، یدالله (۱۳۶۷). *آموزش زبان فارسی (مجموعه آموزشی آزفا)*، تهران: اداره کل روابط و همکاری‌های بین‌الملل، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

صادقیان، جلیل بانان (۱۳۷۷). *آموزش زبان فارسی برای غیرفارسی‌زبانان* (دوجلدی)، تهران: شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی.

ضرغامیان، مهدی (۱۳۸۰). *دوره آموزش زبان فارسی از مبتدی تا پیشرفته*. تهران: شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی.

مراد صحرايي، رضا. ۱۳۹۱. «چشم‌انداز آموزش زبان فارسی به غیر ایرانیان از منظر برنامه‌ریزی درسی». *مجله پژوهش‌های زبان‌شناسی*. ص ۹۷ تا ۱۱۳.

مؤید شیرازی، ج. (۱۳۷۱). *فارسی امروز برای دانشجویان خارجی*. شیراز: انتشارات دانشگاه شیراز.

Brown, H. D. (2000). *"Principles of Language Learning and Teaching (Fourth Edition)"*. White Plains, NY: Pearson Education.

Brown, H. D. (2001). *"Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy"*. White Plains, N.Y.: Pearson Education.

Carrell, P. L. (1988). *"Interactive text processing: implications for ESL/ second language classrooms"*. In P. L. Carrell, J. Devine, and D. E. and D. E.